

SUMMARY

Vanina Natalia. Socio-economic efficiency of innovative counseling on youth entrepreneurship.

The article considers the importance of increasing the socio-economic efficiency of counselling on youth entrepreneurship on the basis of innovation. The purpose of the study is to establish the impact of innovative approaches and technologies on improving the socio-economic outcomes of counselling young entrepreneurs. In the course of the study the methods of description, generalization and systematization were used. The influence of indicators of socio-economic outcomes of entrepreneurship on the socio-economic effectiveness of youth entrepreneurship counselling was identified and the main aspects of this influence were determined. It is established that youth entrepreneurship counselling has an inherent innovative function, which becomes the main factor in the socio-economic efficiency of its subjects. The introduction of product, process, managerial and organizational innovations in youth entrepreneurship counselling is proposed.

Key words: youth entrepreneurship, consulting, business consulting, Global Innovation Index, innovation activity, innovation management, innovation function, product innovation, managerial innovation, organizational innovation, social innovation.

УДК 373.5.091.39:614:001.8]

Сергій Дудко

Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

ORCID ID 0000-0002-2560-0825

DOI 10.24139/2312-5993/2024.04/384-397

ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ЗДОРОВ'ЯРОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

У статті розглянуто змістово-технологічні аспекти моделювання здоров'ярозвивального середовища (ЗРОС) управлінськими командами експериментальних закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), схарактеризовано типи, види і зразки новітніх здоров'язберезувальних технологій для реалізації моделі ЗРОС ЗЗСО.

Проаналізовано досвід впровадження логіко-функціональної моделі здоров'ярозвивального середовища у загальноосвітніх школах Полтавщини з 2017 року до тепер, яка передбачає створення освітнього середовища, що відповідає гуманістично-компетентнісній парадигмі та принципам Нової української школи. Оцінюється періодичність змін у моделі: з 2017 до 2021 року, коли ЗРОС було зорієнтоване на створення здоров'ярозвивального середовища в початкових класах, та з 2021 року до тепер, коли враховано нові виклики, зокрема воєнний стан, що вплинув на безпеку освітнього середовища та створення такого середовища в основній школі.

Стаття акцентує на автономності освітніх закладів у формуванні еталонних умов для розвитку особистості. Розглянуто організаційно-функціональні аспекти моделювання ЗРОС, зокрема, зміни в нормативно-правовій базі, створення методичних спільнот за участю науковців та розробку комплексних освітніх програм. Приділено увагу управлінським

командам, спрямованим на підтримку здорового способу життя та безпечного середовища для учнів і працівників.

Окремо розглянуто новітні завдання для періоду 2021-2026 років, зокрема формування психологічно комфортного середовища, мотивацію до фізичної активності, запровадження інклюзивного освітнього простору та підтримка екологічної поведінки. Представлені результати моделювання інтегрованих курсів для учнів 5-6 класів, орієнтованих на розвиток компетентностей у сфері здоров'я, безпеки та добробуту. Акцентовано важливість адаптації освітніх процесів до нових реалій і потреб подальшого розвитку моделі здоров'ярозвивального середовища для забезпечення високої якості освіти та підтримки здоров'я учнів.

Ключові слова: гуманістично-компетентнісна парадигма освіти, заклад загальної середньої освіти, технологічні засади моделювання, здоров'ярозвивальне середовище, здобувачі освіти, логіко-функціональна модель, здоров'язберезувальна компетентність.

Постановка проблеми. Сучасна освіта переживає етап значних змін, які вимагають переосмислення підходів до створення освітнього середовища. Одним із ключових аспектів цієї трансформації є формування здоров'ярозвивального середовища, яке не лише сприяє академічному успіху учнів, але і забезпечує їх фізичне, психічне і соціальне благополуччя. Технологічні засади моделювання такого середовища стають важливим чинником реалізації ефективності освітнього процесу.

Незважаючи на очевидні переваги інтеграції здоров'ярозвивальних технологій в освіту, існує низка проблем, що потребують уваги: по-перше, недостатня інтеграція сучасних технологій у формування здоров'ярозвивального середовища може призвести до нерівності в доступі до ресурсів і можливостей для розвитку учнів; по-друге, відсутність чітких методичних рекомендацій і технологічних стандартів у сфері моделювання здоров'ярозвивального середовища ЗЗСО ускладнює процес впровадження інновацій та моніторингу їх ефективності; по-третє, технології моделювання здоров'ярозвивального середовища сучасного закладу освіти часто відстають від новітніх тенденцій і не відповідають реальним потребам усіх учасників освітнього процесу. У зв'язку з цим постає потреба у розробці змістово-технологічних аспектів моделювання ЗРОС управлінськими командами та впровадження технологічних рішень, які б сприяли створенню здоров'ярозвивального середовища в сучасних закладах освіти. Це передбачає не лише вибір і інтеграцію відповідних технологій, але і їх адаптацію до специфічних умов кожного освітнього закладу, а також забезпечення їх ефективного використання в освітньому процесі. Саме тому, основна проблема полягає в розробці комплексної технологічної

моделі, яка б забезпечила створення і підтримку здоров'язвивального середовища у сучасному закладі освіти. Ця модель має враховувати потреби всіх суб'єктів освітнього процесу, забезпечуючи при цьому інтеграцію сучасних технологій та відповідність реаліям часу.

Аналіз актуальних досліджень. У науковій літературі детально розглядаються різні аспекти формування та розвитку здоров'язберезувального освітнього середовища, зокрема антропологічні, філософські, соціальні, педагогічні, психологічні та психофізіологічні. Важливу роль у цьому процесі відіграють численні дослідники, такі як Т. Бережна, Н. Бишевець, М. Братко, Г. Васянович, Е. Заредінова, В. Іваненко, О. Кабацька, І. Карліщук, В. Кутасевич, Г. Мешко, В. Мірошник, Ю. Мосейчук, Л. Рибалко, П. Рибалко, Л. Руденко, Т. Сергеева та інші, які досліджують загальні питання створення та розвитку здоров'язвивального середовища для учнівської та студентської молоді.

Однак, не зважаючи на існуючі наукові напрацювання, питання впровадження і адаптації концепцій здоров'язвивального середовища в умовах Нової української школи залишаються недостатньо дослідженими. Це створює потребу в детальному аналізі технологічних аспектів, які можуть бути використані для формування здоров'язвивального середовища в контексті новітніх освітніх реалій.

Зокрема, виникає необхідність розробки ефективних технологічних рішень, які б підтримували не лише фізичний, а й психоемоційний і соціальний розвиток здобувачів освіти. Слід з'ясувати, як інтеграція сучасних технологій може вплинути на формування здоров'язберезувального середовища, яке відповідає вимогам Нової української школи, що зумовлює як вибір відповідних технологічних інструментів, так і їх адаптацію до специфічних умов освітніх закладів, забезпечуючи при цьому ефективне їх використання. Саме це пояснює необхідність створення комплексної моделі, яка б поєднала сучасні технології і педагогічні практики для формування здоров'язвивального освітнього середовища відповідно до сучасних освітніх стандартів і потреб здобувачів освіти.

Метою статті є аналіз і розробка технологічних засад моделювання здоров'язвивального середовища в сучасних освітніх закладах, зокрема, дослідження існуючих підходів та моделей створення здоров'язвивального середовища в контексті сучасних освітніх практик, в рамках Нової української школи, визначення ключових технологічних інструментів та рішень, які можуть бути

впроваджені управлінськими командами для забезпечення ефективного формування здоров'язривального середовища в експериментальних ЗЗСО.

Виклад основного матеріалу. Експериментальну роботу з упровадження логіко-функціональної моделі здоров'язривального середовища ЗЗСО в практику діяльності загальноосвітніх шкіл Полтавщини розпочато в 2017 році. 2017-2022 роки стали першим періодом існування ЗРОС як новітнього простору освіти, що відповідає ідеям гуманістично-компетентної освітньої парадигми, цілям сталого розвитку суспільства та положенням Концепції Нової української школи (Дудко, 2024а).

Зважаючи на те, що простір ЗЗСО – це динамічне поєднання суб'єктів освітнього процесу і систем їх відносин, ЗРОС в дослідженні кожного закладу розглянуто як автономне освітнє середовище локального характеру, в якому створено еталонну систему впливів і умов формування особистості, а також можливостей (внутрішніх, зовнішніх) для особистісного розвитку.

Управлінськими командами експериментальних ЗЗСО опрацьовано методолого-теоретичний, нормативно-правовий, організаційно-функціональний та методично-розмножувальний аспекти моделювання ЗРОС. Нормативно-правовий аспект роботи управлінських команд зорієнтовували на засадах Школи сприяння здоров'ю; було внесено оперативні зміни до статутів закладів, головними завданнями яких визначено: всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, професійне самовизначення, формування загальнолюдської моралі, засвоєння зумовленого суспільними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство і виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення, захист прав людини, збереження здоров'я здобувачів освіти і працівників закладу (Статут ліцею №14 «Здоров'я», 2021).

Для забезпечення якісного ЗРОС у закладах було створено методичні спільноти вчителів-предметників, до яких залучено науковців, викладачів закладів вищої освіти – Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Полтавського державного аграрного університету, Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтавського державного медичного університету (це кафедри гуманітарних наук – української мови та літератури; російської мови та зарубіжної літератури;

іноземних мов; технічно-аналітичних наук; художньо-естетичних наук; суспільно-гуманітарних наук; початкової школи; фізичної культури і здоров'я; природничих наук; наукові товариства; методичне об'єднання вихователів груп подовженого дня; психологічна служба, ін.).

Згідно нормативно-правового та організаційно-функціонального аспектів моделювання, освітній процес у визначених для експерименту ЗЗСО було заплановано здійснювати відповідно до комплексної освітньої програми, річного плану, в якому конкретизовано перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів), обов'язкових для вивчення, вибіркових (за вибором учнів) освітніх компонентів та кількість навчальних годин на тиждень (та/або кількість годин на навчальний рік).

Керівники закладів узяли на себе зобов'язання: обґрунтовувати засади, створювати умови, усіляко сприяти формуванню культури здорового способу життя учнів та працівників; створювати в ЗЗСО безпечне освітнє середовище; забезпечувати дотримання вимог щодо охорони дитинства, охорони праці, вимог пожежної безпеки та безпеки життєдіяльності; організовувати харчування та сприяти медичному обслуговуванню учнів відповідно до законодавства ЗРОС цих закладів зорієнтоване на суб'єкт-суб'єктну взаємодію з батьками, педагогами, громадськістю з питань ціннісних основ здоров'я та культури здоров'язбереження.

У стратегіях розвитку ЗЗСО на 2021-2026 рр., оформлених відповідними протоколами засідань педагогічних рад, відображені цільові установки, згідно яких метою кожного закладу обрано збереження духовно-морального, фізичного, психічного здоров'я здобувачів освіти, формування в них відповідального ставлення до власного життя. Актуалізовано ситуацію успіху, коли заклад формує адекватну самооцінку здобувача, повагу до досягнень інших людей, вміння ставити перед собою реальні цілі й досягати їх, а разом із цим – почуття гідності, усвідомлення себе як творця власного життя, свідоме ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності.

Ключовими перевагами стратегії ЗЗСО є: автономність у вирішенні основних питань побудови ЗРОС, розвитку різноманітних форм співпраці й партнерства, встановлення демократичних та гуманних взаємовідносин між учасниками освітнього процесу; налагодження мережевих взаємодій з освітніми, медичними,

громадськими організаціями, розвиток ЗЗСО як відкритої освітньої системи, методичного центру з питань побудови ЗРОС; основний постулат ЗРОС – простір цілеспрямованої взаємодії дорослих і дітей, що є джерелом розвитку й задоволення вищих потреб, умовою їх можливої реалізації, таким освітнім середовищем, у якому індивід самостверджується й самореалізується. Таким чином, стратегії побудови ЗРОС ЗЗСО управлінськими командами спрямовано в площину цінностей особистісного розвитку, варіативності й відкритості освітньої системи закладу, що зумовило новітню модернізацію чинників, які впливають на якість освітнього процесу, змісту освіти, форм і методів здоров'язбереження, внутрішнього та зовнішнього моніторингу якості знань здобувачів освіти та технологій надання педагогами освітніх послуг, прийняття управлінських рішень щодо ефективності побудови такого середовища.

Етапність моделювання ЗРОС засновано не тому, що пріоритетним завданням початкової школи є створення умов, що допоможуть дитині, яка починає свій освітній шлях, повірити в те, що навчання може і повинне бути для неї успішним, цікавим та привабливим, що власне здоров'я необхідно зберігати з ранніх років, а також варто дбайливо ставитися до здоров'я людей, які тебе оточують. У основній же школі постає завдання створення таких умов, які дозволяють розвивати комплекс навчальних та здоров'язбережувальних умінь і навичок, цінностей та мотивів набуття культури здоров'я, сприяють активному залученню здобувачів освіти до життя школи і громади. Це дозволяє здобувачеві засвоїти засади технології створення ситуації успіху, зберігши при цьому позитивне ставлення до ЗЗСО як осередку творчості, креативності, пошуку, самопізнання й самореалізації (Дудко, 2024а).

Новітніми завданнями ЗРОС експериментальних ЗЗСО на 2021-2026 роки обрано: формування безпечного та комфортного освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу, облаштованого відповідно до принципів розумного пристосування; збереження та зміцнення морального та фізичного здоров'я учасників освітнього процесу, мотивація до фізичної активності; створення психологічно комфортного середовища; засвоєння цінностей та необхідних для самореалізації здобувачів освіти життєвих компетентностей; створення умов для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів; надання освітніх послуг через різні форми здобуття освіти

згідно чинного законодавства (очна, дистанційна, сімейна, мережева, педагогічний патронаж); підтримка зразків екологічної поведінки, відповідального ставлення до енергоресурсів усіма учасниками освітнього процесу; запровадження педагогіки партнерства на засадах суб'єкт-суб'єктних відносин учасників освітнього процесу; облаштування інклюзивного освітнього простору; забезпечення для освіти осіб з особливими освітніми потребами (інклюзивне, індивідуальне навчання); забезпечення якісного та здорового харчування; запобігання будь-яким проявам дискримінації та булінгу. Для реалізації цього перспективного аспекту моделювання створено низку освітніх здоров'язбережувальних проєктів (Дудко, 2022а).

До прикладу, проєкт «ЗЗСО – територія здоров'я» покликаний сприяти утвердженню в житті здобувачів освіти ідеї оздоровлення; його зорієнтовано на пропаганду здорового способу життя; в основу покладено компетентнісний підхід, що консолідує зусилля педагогів, адміністрації закладу, медичних працівників і психологічної служби, самих здобувачів освіти та їхніх батьків щодо підтримки здорового способу життя і фізичного розвитку дітей.

Відповідно до чинного законодавства, в нормативних документах ЗЗСО, зорієнтованих на ЗРОС, систематизовано основні складники безпечного освітнього середовища: безпечні й комфортні умови праці та навчання; відсутність дискримінації та насильства; створення інклюзивного й мотивувального простору.

У руслі методично-розмножувального аспекту моделювання ЗРОС ключовими завданнями в роботі з педагогами управлінськими командами ЗЗСО визначено: створення атмосфери творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень проблем ЗРОС; постійне підвищення фахового рівня і професійної здоров'язбережувальної компетентності педагогічних працівників; формування в педагогів готовності до проходження сертифікації та застосування інноваційних здоров'язбережувальних технологій на різних рівнях; оволодіння педагогікою співпраці та співтворчості на принципах особистісно гармонійних суб'єкт-суб'єктних відносин; формування партнерських відносин зі здобувачами освіти, їхніми батьками, працівниками ЗЗСО. До ознак якісно змодельованого управлінською командою ЗРОС ЗЗСО відносимо: систему оцінювання здобувачів освіти (оприлюднення критеріїв, правил та процедур оцінювання навчальних досягнень, здійснення аналізу результатів навчання учнів, впровадження систем

формування оцінювання тощо); організацію діяльності педагогічних працівників (формування та реалізація індивідуальних освітніх та здоров'язберезувальних траєкторій учнів, використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, розвиток освітнього партнерства в формуванні здорового способу життя тощо); облаштування території, стан приміщень закладу, дотримання повітряно-теплого режиму, стан освітлення, прибирання приміщень, облаштування та утримання туалетів, дотримання питного режиму тощо (Дудко, 2022b).

Для забезпечення ефективності запропонованої логіко-функціональної моделі ЗРОС ЗЗСО на методично-розмножувальних засадах розроблено зміст методичного семінару, котрий управлінська команда закладу проводить з учителями всіх освітніх галузей. Семінаром передбачено 5 лекційних (теми: «Нормативно-правове забезпечення здоров'язвивального середовища ЗЗСО»; «Компетентнісний підхід до розуміння сутності освітнього середовища ЗЗСО»; «Поняття здорового способу життя як усвідомлення здоров'я найвищою життєвою цінністю»; «Структура і зміст поняття «здоровий спосіб життя»; «Класифікація здоров'язберезувальних технологій за видами та етапами розвитку дитини»); 2 лабораторних і 4 практичних занять. Відповідно першої теми заплановано дві лабораторні роботи з вивчення нормативно-правової бази проблеми; практичні заняття з інших тем проводяться у формі семінарів-діалогів.

Для оцінювання професійно-здоров'язберезувальної компетентності педагогічних працівників передбачалося використання методів анкетування, спостереження та інтерв'ю, аналіз документації для збирання інформації і здійснюється членами управлінської команди ЗЗСО відповідно до розподілу посадових обов'язків з можливим залученням керівників предметних методичних спільнот закладу; спостереження за діяльністю педагогічних працівників включало також відвідування навчальних занять, огляд класних кімнат, спостереження за організацією взаємодії з учасниками освітнього процесу, в тому числі і з батьками.

Перехід базової середньої освіти на нові освітні стандарти на компетентнісній основі, поділ базового середньої освіти на два цикли – адаптивний (5-6 класи) та базове предметного навчання (7-9 класи) – дозволили запровадити у ЗЗСО предмет «Здоров'я, безпека та добробут» для учнів 5-6 класів («Соціальна і здоров'язберезувальна освітня галузь»), а також внести суттєві зміни до програми «Фізична

культура» для учнів 5-6 класів. Проаналізовані модельні програми «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» представлені різними авторами та в різній інтерпретації, спрямовані на формування ключових, предметних і наскрізних компетентностей, необхідних для здоров'я, безпеки, добробуту, успішної соціалізації та самореалізації особистості в ході вивчення освітньої галузі: «Соціальна і здоров'язбережувальна».

Для забезпечення експериментальної роботи в рамках проблеми дослідження удосконалено модельну навчальну програму інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» Ю. Шияна, котру спрямовано на реалізацію загальної мети базової середньої освіти, яка полягає в розвитку природних здібностей, інтересів, обдарувань, формуванні компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності здобувачів освіти, свідомому виборі подальшого життєвого шляху і самореалізації, вихованні відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних і культурних цінностей українського народу та на реалізацію компетентнісного потенціалу й вимог до обов'язкових результатів навчання, що їх мають отримати учні: забезпечення формування і розвиток успішної самодостатньої особистості, що володіє знаннями й практичними вміннями для збереження та розвитку здоров'я власного та навколишніх, дбає про безпеку й добробут у повсякденному житті та під час надзвичайних ситуацій і воєнного стану, поводить етично, є патріотом своєї держави, виявляє підприємливість, професійно зорієнтована (Шиян, Волощенко, Гриньова, Дьяків, Козак, Овчарук, Седоченко, Сорока, Страшко, 2023). Компетентнісними ознаками якісного опанування програми навчального курсу стали: турбота про особисте здоров'я і безпеку, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, свій добробуту і оточуючих; визначення альтернатив, прогнозування наслідків, ухвалення рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я й добробуту; аргументований вибір здорового способу життя, аналізу та оцінка відповідних наслідків та ризиків; підприємливість та етична поведінка для поліпшення власного здоров'я, безпеки й добробуту.

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека, добробут» у 5-6 класах забезпечує наступність між початковою і базовою середньою освітою з урахуванням вікових психолого-педагогічних особливостей здобувачів

освіти, є логічним продовженням інтегрованого пропедевтичного курсу «Я досліджую світ» у початковій школі; він базується на широкому залученні особистісного життєвого досвіду учнів.

До програми інтегрованого курсу для 5 класу увійшли три модулі, зміст яких розкрито такими розділами:

Модуль 1. Безпека і моє здоров'я: 1.1. Здоров'я та його складові. 1.2. Моя безпека під час воєнного стану та надзвичайних ситуацій. 1.3. Безпека у побуті.

Модуль 2. Психосоціальне благополуччя: 2.1. Особистий і суспільний добробут. 2.2. Навігація в сучасному інформаційному просторі.

Модуль 3. Добробут і моя підприємливість: 3.1. Будемо патріотами. 3.2. Моя підприємливість.

Програма інтегрованого курсу для 6 класу також містить три модулі, присвячені питанням безпеки в соціумі, громадському здоров'ю, особистому та суспільному добробуту, зміст яких розкрито відповідними модулями:

Модуль 1. Безпека в соціумі та громадське здоров'я: 1.1. Вплив соціального середовища на безпеку життєдіяльності. 1.2. Що для мене є громадське здоров'я?

Модуль 2. Психосоціальне благополуччя: 2.1. Психічна і духовна складові здоров'я. 2.2. Соціальна інтеграція. 2.3. Безпека в мережі інтернет.

Модуль 3. Добробут і підприємливість: 3.1. Мій внесок у суспільний добробут. 3.2. Підприємливість і фінансова грамотність.

Реалізацію вдосконаленої модельної навчальної програми «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти передбачено здійснювати засобами різноманітних навчально-методичних матеріалів: посібників, підручників, індивідуального методичного забезпечення вчителя, зошитів із друкованою основою, щоденників спостережень тощо. Ураховуючи зміст програми та теми модулів, освітній процес рекомендовано організовувати в класі та поза його межами: на екологічній стежині, в організованому «зеленому класі» на території ЗЗСО чи парку, в обладнаному навчальному кабінеті (зокрема, в класі безпеки, кабінетах біології, історії, географії тощо), у музейній кімнаті чи іншому навчальному кабінеті школи. За потреби передбачене навчання учнів за індивідуальною освітньою траєкторією, а також в умовах змішаної та дистанційної освіти. Інтегрованим курсом

«Здоров'я, безпека та добробут» передбачено міжпредметні зв'язки з мовно-літературною, математичною, технологічною, соціальною, природничою, громадянською та історичною, мистецькою освітніми галузями (Дудко, Жданюк, Ярошенко, 2023).

Учителю під час організації освітнього процесу з інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» рекомендовано зосередити увагу на проведенні занять із використанням методів і форм навчання, що ґрунтуються на активній участі всіх здобувачів освіти: робота в групах, обговорення, «мозкові штурми», розроблення концептуальних карт, рольові ігри, дискусії, творчі проєкти, створення лепбуків, написання есе, листів, виступів, інтерв'ю, аналіз життєвих ситуацій, онлайн-подорожі, екскурсії, складання алгоритмів дій і моделювання розв'язання конкретної проблеми тощо. Відповідно, вчителі всіх освітніх галузей мають володіти здоров'язбережувальними технологіями, що на думку вчених, є найважливішим аспектом реалізації завдань здоров'язбереження в ЗЗСО (Дудко, 2024b).

Висновки. Таким чином, результати експериментальної роботи з моделювання ЗРОС підтверджують його ефективність у створенні безпечного та сприятливого освітнього середовища, що відповідає сучасним викликам і потребам учасників освітнього процесу. Дослідження з упровадження логіко-функціональної моделі здоров'ярозвивального середовища (ЗРОС) в експериментальних загальноосвітніх закладах освіти Полтавщини продемонструвало позитивні результати управлінських команд у створенні сучасного освітнього середовища, що відповідає гуманістично-компетентнісній парадигмі освіти та цілям сталого розвитку суспільства. Розпочаті в 2017 році дослідження і впровадження показали ефективність моделі у формуванні позитивного освітнього середовища та адаптації до нових викликів, таких як воєнний стан. В умовах воєнного стану та змін в освітньому процесі, ЗРОС було адаптовано для забезпечення безпеки, комфортного середовища та відповідного реагування на нові виклики. Стратегічний підхід до моделювання освітнього середовища дозволив зберегти фокус на здоров'ї та добробуті учнів, зокрема через перегляд статутів закладів та внесення змін до освітніх програм. Створення методичних спільнот і залучення науковців до роботи над ЗРОС забезпечило якісну методичну підтримку та інтеграцію сучасних здоров'язбережувальних технологій у освітній процес. Це сприяло не

лише підвищенню професійного рівня педагогів, але й розвитку культурних цінностей здорового способу життя серед здобувачів освіти.

Визначені етапи впровадження ЗРОС у початковій та основній школі з акцентом на здоров'я та безпеку дозволили відповідно адаптувати підходи до різних вікових груп. Врахування вікових та психолого-педагогічних особливостей здобувачів стало основою для створення ефективних навчальних програм та стратегій. Оцінювання впроваджених змін та моделей здійснювалося через систематичний моніторинг якості освітнього процесу, зокрема, через аналіз навчальних досягнень, зворотній зв'язок з учителями й учнями, батьками, а також через оцінювання ефективності використання здоров'язбережувальних технологій.

Перспективи подальших наукових розвідок. Подальше вдосконалення моделі ЗРОС передбачає розширення освітніх проєктів, зокрема, програми «ЗЗСО – територія здоров'я», спрямованого на всебічний розвиток здорового способу життя. Окремо планується активізація інклюзивних практик, підтримка екологічної поведінки та розвиток партнерства між школою, батьками і громадськістю. Подальше вдосконалення цієї моделі та її адаптація до нових умов забезпечать стабільний розвиток і збереження здоров'я учнів в умовах змінюваного соціально-політичного середовища.

ЛІТЕРАТУРА

- Дудко, С. Г. (2022а). Професійні компетентності педагогічних працівників у формуванні здоров'язбережувальної та здоров'ярозвиваючої компетентностей учнів. *Педагогічні науки: теорія та практика*, (1) (41), 135–141. <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-1-20> (Dudko, S. H. (2022a). Professional competencies of pedagogical workers in forming health-saving and health-developing competencies of students. *Pedagogical Sciences: Theory and Practice*. No. 1 (41), pp. 135–141. <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-1-20>).
- Дудко, С. (2024а). Парадигмальне моделювання середовища українських закладів загальної середньої освіти. *Імідж сучасного педагога*, (4) (217), 42–46. (Dudko, S. (2024a). Paradigmatic modeling of the environment of Ukrainian general secondary education institutions. *Image of the Modern Teacher*. No. 4 (217), pp. 42–46).
- Дудко, С. Г. (2022b). Особливості застосування здоров'язбережувальних технологій в процесі формування здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей. У *Актуальні питання сучасних педагогічних та психологічних наук: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 18-19 лютого 2022 р., с. 26–129). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки». (Dudko, S. H. (2022b). Features of applying health-saving technologies in the process of forming health-saving and health-developing competencies. In *Current Issues of Modern Pedagogical and Psychological Sciences: Collection of Scientific Papers of the International Scientific*

- and Practical Conference* (Odesa, February 18-19, 2022, pp. 26–129). Odesa: Southern Foundation of Pedagogy).
- Дудко, С. Г. (2024b). Теоретичні аспекти моделювання здоров'язрозвивального освітнього середовища. У *Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions: збірник наукових робіт учасників V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Дніпро, 13-14 червня 2024 р., с. 48–53). Дніпро. (Dudko, S. H. (2024b). Theoretical aspects of modeling health-developing educational environment. In *Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions: Collection of Scientific Papers of the V International Scientific and Practical Internet Conference* (Dnipro, June 13-14, 2024, pp. 48–53). Dnipro).
- Статут ліцею № 14 «Здоров'я» полтавської міської ради (нова редакція). (2021). Полтава. [https://file:///C:/Users/admin/Desktop/14%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0/C%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20\(%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C\).pdf](https://file:///C:/Users/admin/Desktop/14%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0/C%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20(%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C).pdf) (*Statute of Lyceum № 14 «Health» of Poltava City Council (new edition)*). Poltava, 2021. [https://file:///C:/Users/admin/Desktop/14%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0/C%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20\(%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C\).pdf](https://file:///C:/Users/admin/Desktop/14%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0/C%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20(%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C).pdf)).
- Дудко, С. Г., Жданюк, Л. О., Ярошенко, Т. І. (2023). *Уроки безпеки в закладах загальної середньої освіти: поради вчителю* (електронний навч.-метод. посіб.). Полтава: ПАНО. (Dudko, S. H., Zhdaniuk, L. O., Yaroshenko, T. I. (2023). *Lessons on safety in general secondary education institutions: teacher's advice*. Poltava: PANO).
- Шиян, О., Волощенко, О., Гриньова, М., Дьяків, В., Козак, О., Овчарук, О., Седоченко А., Сорока, І., Страшко, С. (2023). Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти. *Рекомендовано Міністерством освіти і науки України* (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Sotsial.ta.zdorovyazberezh.osv.haluz.2023/16.08.2023/Zdorovyia.bezpeka.ta.dobrobut.7-9%20kl-intehrovanyy.kurs.Shyyan.ta.in.16.08.2023.pdf> (Shyian, O., Voloshchenko, O., Hrynova, M., Dyiakiv, V., Kozak, O., Ovcharuk, O., Sedochenko, A., Soroka, I., Strashko, S. (2023). *Model educational program «Health, Safety, and Well-being. Grades 5-6 (integrated course)» for general secondary education institutions*. Recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from August 16, 2023, No. 1001). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Sotsial.ta.zdorovyazberezh.osv.haluz.2023/16.08.2023/Zdorovyia.bezpeka.ta.dobrobut.7-9%20kl-intehrovanyy.kurs.Shyyan.ta.in.16.08.2023.pdf>).

SUMMARY

Dudko Serhiy. Technological principles of modeling the health developmental environment of a modern educational institution.

The article examines content-technological aspects of modeling the health development environment (HED) by management teams of experimental HEDs, characterizes the types, types and samples of the latest health-preserving technologies for the implementation of the HED model of HEDs.

The experience of implementing a logical-functional model of a health-developmental environment in secondary schools of the Poltava Region from 2017 to now has been analyzed, which provides for the creation of an educational environment that corresponds to the humanistic-competence paradigm and the principles of the New Ukrainian School. The periodicity of changes in the model is evaluated: from 2017 to 2021, when ZROS was focused on creating a health-developing environment in primary classes, and from 2021 to now, when new challenges are taken into account, in particular, the state of war, which affected the safety of the educational environment and the creation such an environment in primary school.

The article emphasizes the autonomy of educational institutions in the formation of reference conditions for personality development. The organizational and functional aspects of the modeling of social security, in particular, changes in the regulatory and legal framework, the creation of methodological communities with the participation of scientists, and the development of comprehensive educational programs are considered. Emphasis is placed on management teams aimed at supporting healthy lifestyles and a safe environment for students and staff.

The newest tasks for the period 2021-2026 are considered separately, in particular, the formation of a psychologically comfortable environment, motivation for physical activity, the introduction of an inclusive educational space and support for ecological behavior. The results of the simulation of integrated courses for students of 5-6 grades, focused on the development of competencies in the field of health, safety and well-being, are presented. The importance of adapting educational processes to new realities and the needs of further development of the health-developmental environment model to ensure high-quality education and support the health of students is emphasized.

Key words: *humanistic-competency paradigm of education, institution of general secondary education, technological bases of modeling, health-developmental environment, education seekers, logical-functional model, health-preserving competence.*

UDC: 378.147:614.253.1(477)

Olga Lutsenko

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

ORCID ID 0000-0003-1566-9172

DOI 10.24139/2312-5993/2024.04/397-408

CHANGES IN PHARMACOLOGICAL TRAINING OF FUTURE DOCTORS IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF MODERNIZATION OF MEDICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

World integration processes and globalization trends have set the tasks of modernization and involvement in the European and world educational space for higher medical education in Ukraine. The periods of changes in the total number of hours and the emergence of independent work in the curricula of pharmacological training of future doctors, which corresponded to Ukraine's accession to the Bologna Process and subsequently to the European Education Area (EEA), are highlighted. The curricula for the study of pharmacology over the past 55 years have been analyzed. The problems that arose in the context of changes in the curriculum, which led to a redistribution of the number of hours in the study of disciplines, are revealed. The directions of resolving the discrepancies between the amount of material and the features of the curricula are characterized.